

I

(Akty ustawodawcze)

DYREKTYWY

DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY 2011/77/UE

z dnia 27 września 2011 r.

dotycząca zmiany dyrektywy 2006/116/WE w sprawie czasu ochrony prawa autorskiego i niektórych praw pokrewnych

PARLAMENT EUROPEJSKI I RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 53 ust. 1, art. 62 i 114,

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego⁽¹⁾,stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą⁽²⁾,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Na podstawie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/116/WE⁽³⁾ czas ochrony dla artystów wykonawców oraz producentów fonogramów wynosi 50 lat.
- (2) W przypadku artystów wykonawców okres ten rozpoczyna się z dniem wykonania utworu albo, jeżeli utrwalenie wykonania zostanie zgodnie z prawem opublikowane lub zgodnie z prawem publicznie udostępnione w ciągu 50 lat po wykonaniu utworu, z dniem pierwszej publikacji lub pierwszego publicznego udostępnienia, w zależności od tego, które z tych wydarzeń miało miejsce wcześniej.
- (3) W przypadku producentów fonogramów okres ten rozpoczyna się od momentu sporządzenia utrwalenia albo od momentu jego zgodnej z prawem publikacji w ciągu 50 lat po jego utrwaleniu albo, w przypadku braku takiej publikacji, od momentu jego zgodnego z prawem publicznego udostępnienia w ciągu 50 lat po sporządzeniu utrwalenia.
- (4) Społecznie uznawane znaczenie twórczego wkładu artystów wykonawców powinno być odzwierciedlone w poziomie ochrony uwzględniającym ich kreatywny i artystyczny wkład.
- (5) Artyści wykonawcy zazwyczaj rozpoczynają karierę w młodym wieku i obecny okres ochrony wynoszący

50 lat w odniesieniu do utrwalenia wykonań często nie chroni ich wykonań w całym okresie życia. Dlatego też niektórzy artyści wykonawcy odczuwają spadek dochodów w końcowym okresie ich życia. Ponadto często nie mogą oni też powoływać się na swoje prawa w celu zapobiegania niewłaściwemu wykorzystywaniu ich artystycznych wykonań lub ograniczania takiego niewłaściwego wykorzystania, które może mieć miejsce w okresie ich życia.

- (6) Przychody uzyskane z wyłącznych praw do zwielokrotniania oraz udostępniania, przewidzianych w dyrektywie 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym⁽⁴⁾ oraz godziwa rekompensata za zwielokrotnianie do prywatnego użytku w rozumieniu tej dyrektywy, a także dochody z wyłącznych praw rozpowszechniania i najmu w rozumieniu dyrektywy 2006/115/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. w sprawie prawa najmu i użyczenia oraz niektórych praw pokrewnych prawu autorskiemu w zakresie własności intelektualnej⁽⁵⁾ powinny być dostępne dla artystów wykonawców co najmniej przez cały okres ich życia.
- (7) Czas ochrony utrwałen wykonań artystycznych i fonogramów powinien zatem zostać przedłużony do 70 lat po nastąpieniu odpowiedniego wydarzenia.
- (8) Prawa do utrwalonego wykonania powinny powrócić do wykonawcy, jeżeli producent fonogramu nie oferuje do sprzedaży wystarczającej ilości – w rozumieniu Międzynarodowej konwencji o ochronie wykonawców, producentów fonogramów oraz organizacji nadawczych – egzemplarzy fonogramu, który w przypadku braku wydłużenia czasu ochrony przeszedłby do domeny publicznej, albo nie udostępni fonogramu publicznie. Opcja ta powinna być dostępna po upływie rozsądnego okresu czasu pozostawionego producentowi fonogramu

⁽¹⁾ Dz.U. C 182 z 4.8.2009, s. 36.

⁽²⁾ Stanowisko Parlamentu Europejskiego z dnia 23 kwietnia 2009 r. (Dz.U. C 184 E z 8.7.2010, s. 331) i decyzja Rady z dnia 12 września 2011 r.

⁽³⁾ Dz.U. L 372 z 27.12.2006, s. 12.

⁽⁴⁾ Dz.U. L 167 z 22.6.2001, s. 10.

⁽⁵⁾ Dz.U. L 376 z 27.12.2006, s. 28.

- na skorzystanie z obu tych sposobów wykorzystania utworu. Prawa producenta fonogramu do fonogramu powinny w związku z tym wygasnąć w celu uniknięcia sytuacji, w której prawa te istniałyby równolegle z prawami wykonawcy do utrwalenia wykonania, które nie są już przeniesione na producenta fonogramu albo mu powierzone.
- (9) Zawierając umowę z producentem fonogramu, artyści wykonawcy zazwyczaj muszą przenieść na producenta fonogramu lub powierzyć mu swoje wyłączne prawa do zwielokrotniania, rozpowszechniania, najmu i udostępniania utrważeń swoich wykonań. W zamian za powyższe niektórzy z nich otrzymują zaliczkę na poczet tantiem, a kolejne wypłaty na ich rzecz są dokonywane po potrąceniu przez producenta fonogramu wypłaconej pierwotnie zaliczki i po dokonaniu przez niego wszystkich ustalonych w umowie odliczeń. Inni wykonawcy przenoszą lub powierzają swoje wyłączne prawa za jednorazową zapłatą (jednorazowe wynagrodzenie). Dotyczy to przede wszystkim artystów wykonawców zapewniających podkład muzyczny, których nie wymienia się wśród wykonawców („artyści niewymienieni wśród wykonawców”), lecz czasami również artystów wykonawców, których wymienia się wśród wykonawców („artyści wymienieni wśród wykonawców”).
- (10) Należy wprowadzić środki towarzyszące w celu zagwarantowania, że wykonawcy, którzy dokonali przeniesienia swoich wyłącznych praw na producentów fonogramów lub powierzyli im te prawa, także korzystają z wydłużenia czasu ochrony.
- (11) Pierwszym towarzyszącym środkiem powinno być nałożenie na producentów fonogramów wymogu przeznaczania, co najmniej raz na rok, kwoty odpowiadającej 20 % przychodu z wyłącznych praw do rozpowszechniania, zwielokrotniania i udostępniania fonogramów. „Przychód” to przychód uzyskany przez producenta fonogramu przed odliczeniem kosztów.
- (12) Wpłata tych kwot powinna być przeznaczona wyłącznie na rzecz artystów wykonawców, których wykonania są utrwalone na fonogramie i którzy przenieśli swoje prawa na producenta fonogramu lub powierzyli mu je w zamian za jednorazową zapłatę. Odłożone w ten sposób kwoty powinny być indywidualnie przekazywane artystom niewymienionym wśród wykonawców co najmniej raz na rok. Dystrybucję należy powierzyć organizacjom zbiorowego zarządzania i można stosować krajowe przepisy dotyczące przychodów niepodlegających wypłacie. W celu uniknięcia nakładania niespółmiernych obciążeń w ramach poboru tych przychodów i administrowania nimi państwa członkowskie powinny móc określić, w jakim stopniu mikroprzedsiębiorstwa podlegają obowiązkowi ich odprowadzania, jeżeli dokonywanie takich wypłat okazałoby się nieracjonalne w stosunku do kosztów ich poboru i administrowania nimi.
- (13) Jednakże art. 5 dyrektywy 2006/115/WE już obecnie przyznaje wykonawcom niezbywalne prawo do godziwego wynagrodzenia za najem, w tym także fonogramów. Podobnie w praktyce umownej wykonawcy zazwyczaj nie przenoszą na producentów fonogramów ani nie powierzają im swoich praw do jednorazowego godziwego wynagrodzenia za nadawanie i udostępnianie publiczne na podstawie art. 8 ust. 2 dyrektywy 2006/115/WE oraz do godziwej rekompensaty za prywatne kopiowanie na podstawie art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29/WE. Dlatego też przy obliczaniu całkowitej kwoty, która powinna być przeznaczona przez producenta fonogramu na wypłatę dodatkowego wynagrodzenia, nie powinno się uwzględniać przychodów, które producent ten uzyskał z najmu fonogramów, ani jednorazowego godziwego wynagrodzenia za nadawanie i udostępnianie publiczne, ani przychodów z godziwej rekompensaty otrzymanej za prywatne kopiowanie.
- (14) Drugim środkiem towarzyszącym, mającym na celu zrównoważenie umów, na podstawie których artyści wykonawcy przenoszą swoje wyłączne prawa na producenta fonogramu w oparciu o wypłatę tantiem, powinna być klauzula „czystego konta” dla tych artystów wykonawców, którzy w zamian za tantiemy lub wynagrodzenie powierzyli swoje wyżej wymienione wyłączne prawa producentom fonogramów. Aby artyści wykonawcy mogli w pełni skorzystać z wydłużonego okresu ochrony praw, państwa członkowskie powinny zapewnić, by na mocy umów pomiędzy producentami fonogramów a artystami wykonawcami w wydłużonym okresie ochrony praw wypłacano artystom wykonawcom tantiemy lub stawkę wynagrodzenia bez potrącania zaliczek lub ustalonych umownie odliczeń.
- (15) W interesie pewności prawnej należy ustalić, że w przypadku braku wyraźnych odmiennych ustaleń w umowie, umowne przeniesienie albo powierzenie praw do utrwalenia wykonania dokonane przed datą, do której państwa członkowskie mają przyjąć środki wdrażające niniejszą dyrektywę, powinno nadal wywoływać skutki w wydłużonym czasie ochrony.
- (16) Państwa członkowskie powinny mieć możliwość zapewnienia możliwości renegotjowania na korzyść wykonawców pewnych warunków tych umów, które przewidują okresowe wypłaty. Państwa członkowskie powinny wprowadzić procedury obejmujące ewentualność niepowodzenia tych renegotjacji.
- (17) Niniejsza dyrektywa nie powinna naruszać przepisów krajowych i porozumień, które są zgodne z jej przepisami, takich jak umowy zbiorowe zawierane w państwach członkowskich pomiędzy organizacjami reprezentującymi wykonawców i organizacjami reprezentującymi producentów.

- (18) W niektórych państwach członkowskich do utworów muzycznych ze słowami stosuje się jednolity czas ochrony obliczany od momentu śmierci ostatniego żyjącego autora, podczas gdy w innych państwach członkowskich obowiązują odrębne okresy ochrony w odniesieniu do muzyki i tekstu. Utwory muzyczne ze słowami są w większości tworzone przez współautorów. Na przykład opera jest często dziełem librecisty oraz kompozytora. Ponadto w przypadku gatunków muzycznych takich jak jazz, muzyka rockowa i pop, proces twórczy polega często na współpracy kilku osób.
- (19) Dlatego też harmonizacja czasu ochrony utworów muzycznych ze słowami, których tekst i muzyka zostały stworzone do wspólnego wykorzystania, jest niekompletna, co może stanowić przeszkodę w swobodnym przepływie towarów i usług, takich jak usługi transgranicznego zbiorowego zarządzania prawami. Aby zagwarantować usunięcie takich przeszkód, dla wszystkich tego rodzaju utworów objętych ochroną w dniu, do którego państwa członkowskie muszą dokonać transpozycji niniejszej dyrektywy, powinien obowiązywać ten sam zharmonizowany okres ochrony we wszystkich państwach członkowskich.
- (20) Należy zatem odpowiednio zmienić dyrektywę 2006/116/WE.
- (21) Biorąc pod uwagę, że cele środków towarzyszących nie mogą być w wystarczającym stopniu osiągnięte przez państwa członkowskie, ponieważ środki krajowe w tej dziedzinie prowadziłyby albo do zakłócenia konkurencji albo naruszyłyby zakres praw wyłącznych producenta fonogramu określony w przepisach unijnych, natomiast możliwe jest lepsze ich osiągnięcie na poziomie Unii, Unia może podjąć działania zgodnie z zasadą pomocniczości określoną w art. 5 Traktatu o Unii Europejskiej. Zgodnie z zasadą proporcjonalności, określoną w tym artykule, niniejsza dyrektywa nie wykracza poza to, co jest konieczne do osiągnięcia tych celów.
- (22) Zgodnie z pkt 34 porozumienia międzyinstytucjonalnego w sprawie lepszego stanowienia prawa⁽¹⁾ zachęca się państwa członkowskie do sporządzania, dla ich własnych celów i w interesie Unii, własnych tabel, które na ile to możliwe odzwierciedlą korelacje pomiędzy niniejszą dyrektywą a środkami jej transpozycji, oraz do podawania ich do wiadomości publicznej,

PRZYJMUJĄ NINIEJSZĄ DYREKTYWĘ:

Artykuł 1

Zmiany w dyrektywie 2006/116/WE

W dyrektywie 2006/116/WE wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 1 dodaje się ustęp w brzmieniu:

„7. Czas ochrony utworu muzycznego ze słowami wygasa po upływie 70 lat, licząc od dnia śmierci ostatniej spośród niżej wymienionych osób, bez względu na to, czy

zostały one wskazane jako współautorzy: autora tekstu i kompozytora utworu muzycznego, pod warunkiem że obydwa dzieła zostały stworzone specjalnie dla danego utworu muzycznego ze słowami.”;

- 2) w art. 3 wprowadza się następujące zmiany:

- a) ust. 1 zdanie drugie otrzymuje brzmienie:

„Jednakże:

— jeżeli utrwalenie wykonania na innym nośniku niż fonogram jest zgodnie z prawem opublikowane lub zgodnie z prawem publicznie udostępnione w tym okresie, prawa te wygasają po upływie 50 lat, licząc od dnia pierwszej takiej publikacji lub pierwszego takiego publicznego udostępnienia, w zależności od tego, które z tych wydarzeń miało miejsce wcześniej,

— jeżeli utrwalenie wykonania na fonogramie jest zgodnie z prawem opublikowane lub zgodnie z prawem publicznie udostępnione w tym okresie, prawa te wygasają po upływie 70 lat, licząc od dnia pierwszej takiej publikacji lub pierwszego takiego publicznego udostępnienia, w zależności od tego, które z tych wydarzeń miało miejsce wcześniej.”;

- b) w ust. 2 w zdaniu drugim i trzecim słowo „pięćdziesięciu” zastępuje się słowem „siedemdziesięciu”;

- c) dodaje się ustępy w brzmieniu:

„2a. Jeżeli po upływie 50 lat od zgodnej z prawem publikacji fonogramu lub, w przypadku braku takiej publikacji, 50 lat od zgodnego z prawem publicznego udostępnienia producent fonogramu nie oferuje do sprzedaży wystarczającej ilości egzemplarzy fonogramu lub nie udostępnia go publicznie drogą przewodową lub bezprzewodową w taki sposób, że każdy może mieć do niego dostęp w indywidualnie wybranym przez siebie miejscu i czasie, artysta wykonawca może wypowiedzieć umowę na podstawie której przeniósł na producenta fonogramu lub powierzył mu swoje prawa do utrwalenia swojego wykonania (zwaną dalej »umową o przeniesieniu lub powierzeniu«). Z prawa do wypowiedzenia umowy o przeniesienie lub powierzenie można skorzystać w przypadku, gdy producent w ciągu roku od powiadomienia przez artystę wykonawcę o zamiarze wypowiedzenia umowy o przeniesienie lub powierzenie zgodnie z poprzednim zdaniem nie podejmuje działań polegających na korzystaniu z fonogramu w żaden ze sposobów, o których, mowa w tym zdaniu. Prawo artysty wykonawcy do wypowiedzenia umowy jest niezbywalne. Jeżeli fonogram zawiera utrwalenie wykonania kilku artystów wykonawców, mogą oni wypowiedzieć swoje umowy o przeniesienie lub powierzenie zgodnie z właściwym dla nich prawem krajowym. W przypadku wypowiedzenia umowy o przeniesienie lub powierzenie na mocy niniejszego akapitu prawa producenta fonogramu do fonogramu wygasają.

⁽¹⁾ Dz.U. C 321 z 31.12.2003, s. 1.

2b. Jeżeli umowa o przeniesienie lub powierzenie przyznaje artyście wykonawcy prawo do jednorazowego wynagrodzenia, artysta wykonawca ma prawo uzyskania corocznego dodatkowego wynagrodzenia od producenta fonogramu za każdy pełny rok następujący po upływie 50 lat od momentu zgodnej z prawem publikacji fonogramu lub w przypadku braku takiej publikacji, po upływie 50 lat od jego zgodnego z prawem publicznego udostępnienia. Artysta wykonawca nie może zrzec się takiego corocznego dodatkowego wynagrodzenia.

2c. Całkowita kwota przeznaczana przez producenta fonogramu na zapłatę corocznego dodatkowego wynagrodzenia, o którym mowa w ust. 2b, odpowiada 20 % przychodu uzyskanego przez producenta fonogramu w roku poprzedzającym rok, za który wypłaca się wspomniane wynagrodzenie, z tytułu zwielokrotniania, rozpowszechniania i udostępniania tego fonogramu, po upływie 50 lat od momentu jego zgodnego z prawem opublikowania lub, w przypadku braku takiej publikacji, po upływie 50 lat od jego zgodnego z prawem publicznego udostępnienia.

Państwa członkowskie zapewniają, aby producenci fonogramów na żądanie dostarczali wykonawcom, którzy są uprawnieni do corocznego dodatkowego wynagrodzenia, o którym mowa w ust. 2b, wszelkich informacji, które mogą być konieczne do zagwarantowania wypłaty tego wynagrodzenia.

2d. Państwa członkowskie zapewniają zarządzanie prawem do uzyskania corocznego dodatkowego wynagrodzenia, o którym mowa w ust. 2b, przez organizacje zbiorowego zarządzania.

2e. W przypadku gdy artysta wykonawca jest uprawniony do okresowych wypłat, po upływie 50 lat od momentu zgodnej z prawem publikacji fonogramu lub w przypadku braku takiej publikacji, po upływie 50 lat od jego zgodnego z prawem publicznego udostępnienia, od wypłat uiszczanych artyście wykonawcy nie odlicza się zaliczek ani ustalonych w umowie odliczeń.”;

3) w art. 10 dodaje się ustępy w brzmieniu:

„5. Artykuł 3 ust. 1–2e w brzmieniu obowiązującym w dniu 31 października 2011 r. stosuje się do utwarteń wykonanych i fonogramów, w odniesieniu do których artysta wykonawca i producent fonogramu nadal podlegają ochronie na podstawie tych przepisów w brzmieniu obowiązującym w dniu 30 października 2011 r. na dzień 1 listopada 2013 r. oraz do utwarteń wykonanych artystycznych i fonogramów, które powstały po tej dacie.

6. Artykuł 1 ust. 7 ma zastosowanie do utworów muzycznych ze słowami, których przynajmniej utwór muzyczny lub słowa są chronione w co najmniej jednym

państwie członkowskim w dniu 1 listopada 2013 r., oraz do utworów muzycznych ze słowami stworzonych po tej dacie.

Akapit pierwszy niniejszego ustępu pozostaje bez uszczerbku dla wszelkich działań polegających na korzystaniu z utworu, które miały miejsce przed dniem 1 listopada 2013 r. Państwa członkowskie przyjmują konieczne przepisy w celu ochrony w szczególności nabytych praw stron trzecich.”;

4) dodaje się artykuł w brzmieniu:

„Artykuł 10a

Środki przejściowe

1. W braku wyraźnego odmiennego postanowienia umownego umowa o przeniesienie lub powierzenie zawarta przed 1 listopada 2013 r. wywołuje nadal skutki po dacie, w której na podstawie art. 3 ust. 1 w brzmieniu obowiązującym w dniu 30 października 2011 r. artysta wykonawca przestałby podlegać ochronie.

2. Państwa członkowskie mogą przewidzieć, że umowy o przeniesienie lub powierzenie, na mocy których artysta wykonawca jest uprawniony do okresowych wypłat i które zostały zawarte przed 1 listopada 2013 r., mogą zostać zmienione po upływie 50 lat od momentu zgodnej z prawem publikacji fonogramu lub, w przypadku braku takiej publikacji, po upływie 50 lat od jego zgodnego z prawem publicznego udostępnienia.”.

Artykuł 2

Transpozycja

1. Państwa członkowskie w terminie do dnia 1 listopada 2013 r. wprowadzają w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wykonania niniejszej dyrektywy. Niezwłocznie informują one o nich Komisję.

Przepisy przyjęte przez państwa członkowskie zawierają odniesienie do niniejszej dyrektywy lub odniesienie takie towarzyszy ich urzędowej publikacji. Metody dokonywania takiego odniesienia określone są przez państwa członkowskie.

2. Państwa członkowskie przekazują Komisji teksty podstawowych przepisów prawa krajowego przyjętych w dziedzinie objętej niniejszą dyrektywą.

Artykuł 3

Sprawozdanie

1. W terminie do dnia 1 listopada 2016 r. Komisja przedstawi Parlamentowi Europejskiemu, Radzie i Europejskiemu Komitetowi Ekonomiczno-Społecznemu sprawozdanie w sprawie stosowania niniejszej dyrektywy w świetle rozwoju rynku cyfrowego, w razie potrzeby, z odpowiednim wnioskiem dotyczącym dalszych zmian do dyrektywy 2006/116/WE.

2. W terminie do dnia 1 stycznia 2012 r. Komisja przedstawi Parlamentowi Europejskiemu, Radzie i Europejskiemu Komitetowi Ekonomiczno-Społecznemu sprawozdanie oceniające ewentualną potrzebę wydłużenia okresu ochrony praw artystów wykonawców i producentów w sektorze audiowizualnym. W odpowiednim przypadku Komisja przedstawi wniosek dotyczący dalszych zmian do dyrektywy 2006/116/WE.

Artykuł 4

Wejście w życie

Niniejsza dyrektywa wchodzi w życie dwudziestego dnia po jej opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Artykuł 5

Adresaci

Niniejsza dyrektywa skierowana jest do państw członkowskich.

Sporządzono w Strasburgu dnia 27 września 2011 r.

W imieniu Parlamentu
Europejskiego

J. BUZEK
Przewodniczący

W imieniu Rady

M. DOWGIELEWICZ
Przewodniczący
